

Ole Gjems-Onstad
Tor S. Kildal
Cecilie Aasprong Dyrnes
Anders B. Mikelsen

LÆREBOK I MERVERDIAVGIFT

6. utgave

LÆREBOK I MERVERDIAVGIFT

OLE GJEMS-ONSTAD TOR S. KILDAL
CECILIE AASPRONG DYRNES ANDERS B. MIKELSEN

LÆREBOK I MERVERDIAVGIFT

Gyldendal Norsk Forlag AS 2020

6. utgave, 2020

ISBN 978-82-05-51825-4

Omslagsdesign: Gyldendal Akademisk

Sats: HAVE A BOOK

Brødtekst: Minion 10/14,5 pkt

Papir: 90 g Amber graphic

Trykk: Dimograf, Polen 2020

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730 St. Olavs plass

0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Se www.gyldendal.no/miljo

Forord til 6. utgave

Formålet med denne boken, som nå kommer i 6. utgave, er å tilby en grunnleggende lærebok i merverdiavgiftsrett. Det har skjedd en rekke endringer både i merverdiavgiftsloven og forskrift til merverdiavgiftsloven, og det har kommet til ny sentral rettspraksis og avgiftspraksis siden forrige utgave av boken i 2017. Denne utgaven er en oppdatert og omskrevet versjon, som tar sikte på – på best mulig vis – å beskrive og forklare rettstilstanden på merverdiavgiftsrettens område per april 2020.

Tor S. Kildal døde i 2019. Han har gjennom sitt virke satt et solid preg på merverdiavgiftsfaget med undervisning, artikler, foredrag og bøker.

Oslo, 15. mai 2020

Cecilie Aasprong Dyrnes   Anders B. Mikelsen

Forord til 5. utgave

Det er professor Ole Gjems-Onstad (Handelshøyskolen BI) og tidligere førsteamanuensis Tor S. Kildal (Handelshøyskolen BI) som har utviklet denne boken til å bli den sentrale læreboken innen merverdiavgift i Norge. Vi takker dem for tilliten vi har fått til å oppdatere og videreføre boken. Denne utgaven er oppdatert per 1. april 2017, og omtaler forholdet til både den nye skatteforvaltningsloven, det nye systemet for innførselsmerverdiavgift og den nye skattemeldingen for merverdiavgift som ble innført 1. januar 2017.

Denne nyeste utgaven er noe utvidet, men som før fokuserer den på de grunnleggende prinsippene i merverdiavgiftsretten, forklarer sentrale begreper og definisjoner, gjennomgår sentrale bestemmelser i merverdiavgiftsloven samt gir en introduksjon til EUs avgiftsdirektiv. Enkelte sektorer omtales også nærmere, herunder bygg og anlegg, handel over landegrensene og offentlig sektor. En mer omfattende fremstilling av merverdiavgiftslovgivningen finnes i *MVA-kommentaren*, 5. utgave 2016.

Merverdiavgiften vies stadig større oppmerksomhet fra næringsliv og skatteforvaltning. De største revisjons- og advokatfirmaene oppretter og utvider jevnlig sine avgiftsavdelinger. Internasjonalt er merverdiavgift gjenstand for økt rettsteoretisk og skatteøkonomisk oppmerksomhet. EUs felles merverdiavgiftssystem er et omfattende rettsområde med viktige føringer for norsk merverdiavgift.

I forbindelse med undervisning og selvstudier blir læringen mer utbytterik dersom brukeren parallelt løser oppgaver i *Merverdiavgift – Spørsmål og svar*, 7. utgave 2017. Denne oppgavesamlingen er oppdatert med nye oppgaver.

Forfatterne har delt skrivingen mellom seg. Cecilie Aasprong Dyrnes har hatt hovedansvaret for kapitlene 6, 7, 8, 10, 12, 13 og 15, og Anders B. Mikelsen har hatt hovedansvaret for kapitlene 1, 2, 3, 4, 5, 9, 11 og 14.

Oslo, 15. mai 2017

Cecilie Aasprong Dyrnes   Anders B. Mikelsen

Innholdsoversikt

KAPITTEL 1	
GRUNNPRINSIPPER OG HOVEDREGLER	23
KAPITTEL 2	
MERVERDIAVGIFT OG INNTEKTSSKATT – FORSKJELLER OG LIKHETER	69
KAPITTEL 3	
TRANSAKSJONSKRAVET: OMSETNING OG UTTAK	85
KAPITTEL 4	
MERVERDIAVGIFT I EU – EN INNFØRING	119
KAPITTEL 5	
AVGIFTSSUBJEKTET	137
KAPITTEL 6	
UNNTAK FOR MERVERDIAVGIFT	173
KAPITTEL 7	
FRITAK FOR MERVERDIAVGIFT (NULLSATS)	210
KAPITTEL 8	
UTGÅENDE MERVERDIAVGIFT – BEREGNINGSGRUNNLAG OG AVGIFTSSATSER	222
KAPITTEL 9	
FRADRAK FOR INNGÅENDE MERVERDIAVGIFT	232

KAPITTEL 10	
VARER OG TJENESTER OVER LANDEGRENSENE	268
 KAPITTEL 11	
BYGG, ANLEGG OG FAST EIENDOM	293
 KAPITTEL 12	
OFFENTLIG VIRKSOMHET – STAT, KOMMUNE OG	
OFFENTLIGE FORETAK	309
 KAPITTEL 13	
SKATTEMELDING FOR MERVERDIAVGIFT, BOKFØRING,	
PERIODISERING OG FAKTURERING	324
 KAPITTEL 14	
AVGIFTSFORVALTNINGSRETT	332
 KAPITTEL 15	
OMGÅELSE OG MERVERDIAVGIFT	345
 LITTERATUR	362
STIKKORD	364

Innhold

FORKORTELSER	21
KAPITTEL 1	
GRUNNPRINSIPPER OG HOVEDREGLER	23
1.1 Teknisk revidert merverdiavgiftslov 2009	23
1.2 Lovens virkeområde	24
1.2.1 Plikten til å beregne og betale merverdiavgift	26
1.3 Merverdiavgiftssystemet	27
1.3.1 Utgående og inngående merverdiavgift	27
1.3.2 En flerleddet omsetningsavgift	30
1.3.3 Kaskadeavgifter	33
1.3.4 Bruttomerverdiavgift versus nettoavgift	34
1.3.5 Incidens, overveltning og etterspørselastisitet	35
1.4 Statlig pengemaskin	38
1.5 Hovedregler	40
1.5.1 Innledning	40
1.5.2 Omsetningsmerverdiavgift	42
1.5.3 Innførselsmerverdiavgift	44
1.5.4 Uttaksmerverdiavgift	44
1.5.5 Merverdiavgift og offentlig virksomhet	45
1.6 Hovedprinsipper	47
1.6.1 Innledning	47
1.6.2 Merverdiprinsippet	47
1.6.3 Gjensidighetsprinsippet	48
1.6.4 Selvstendighetsprinsippet	51
a Hvert rettssubjekt	51
b Utgangspunkt: Selger skal ikke vurdere kjøpers situasjon eller bruk ..	53
c Nærmere om sammenhengen mellom kjøpers fradragsrett og selgers innbetaling	54
d Betydningen av kjøpers betaling	56
1.6.5 Nøytralitetsprinsippet	57
a Innledning	57
b Samme avgiftsbehandling for alle selgere	58

	c	Like ytelser vurderes likt uavhengig av andre ytelser levert samtidig	59
	d	Nøytralitetshensyn versus legalitetsprinsipp	62
	1.6.6	Transaksjonsskatt	63
1.7		Kilder	63
	1.7.1	Lov, forskrift og årlig avgiftsvedtak	63
	1.7.2	Presumsjon om uendret rett	64
	1.7.3	Rettspraksis	65
	1.7.4	Avgiftsmyndighetenes praksis	65
	1.7.5	Juridisk litteratur og offentlige utredninger	67
KAPITTEL 2			
MERVERDIAVGIFT OG INNTEKTSSKATT – FORSKJELLER OG LIKHETER			69
2.1		Lite utforsket	69
2.2		Terminologi	70
2.3		Formål	71
2.4		Transaksjonsskatt	72
	2.4.1	Harmonisert mva., men ikke inntektsskatt	72
	2.4.2	Finansielle tjenester – finansskatt	72
	2.4.3	Omorganisering	73
	2.4.4	Forbudet i Grunnloven § 97 mot tilbakevirkende lover	75
2.5		Skattyter/skattesubjekt versus avgiftssubjekt	75
	2.5.1	Ikke eksakte definisjoner	75
	2.5.2	Begrepene <i>nærings</i> og <i>virksomhet</i>	75
	2.5.3	Offentlig virksomhet	76
	2.5.4	Underskuddsvirksomhet	76
	2.5.5	Skattekonsern og fellesregistrering	77
	2.5.6	Administrasjons- og etterlevelseskostnader	78
2.6		Internasjonale aspekter – innledning	78
	2.6.1	<i>Compliance</i> versus skattetilpasning	78
	2.6.2	Tapping av skattefundament	79
	2.6.3	Fast driftssted – rettslig versus økonomisk tilnærming	81
	2.6.4	Dobbeltbeskatningsavtaler	82
	2.6.5	Internprising – TP	83
KAPITTEL 3			
TRANSAKSJONSKRAVET: OMSETNING OG UTTAK			85
3.1		Det sentrale transaksjonskrav: omsetning	85
3.2		Ytelse mot vederlag	86
	3.2.1	Kravet til sammenheng	86
	3.2.2	Levering fra ett omsetningsledd til et annet	89
	3.2.3	Krav til vederlaget	90
	3.2.4	Krav til levering	93

3.3	Utlegg eller videreomsetning	94
3.3.1	Utgangspunkter	94
3.3.2	Utlegg eller videreomsetning i konsern	96
3.4	Uttak	98
3.4.1	Uttaksmerverdiavgift – innledning	98
3.4.2	Uttak av varer	100
	a Innledning	100
	b Delvis uttak	100
	c Fradragsrett ved anskaffelsen	101
	d Beregningsgrunnlag for uttaksmerverdiavgift	101
	e Uttak fra aksjeselskap	102
	f Nærmere om gaver til ansatte mv.	103
	g Forholdet mellom uttaks- og justeringsregler	104
3.4.3	Uttak av tjenester	105
	a Noen utgangspunkter	105
	b Avgiftsplikt for egne byggetjenester	107
3.4.4	Uttak av personkjøretøy og tjenester som gjelder egne personkjøretøy	110
3.4.5	Tjenester som ledd i hverdagsomsorg	111
3.4.6	Særtilfelle: uttak av forbruksliknende varer og tjenester til bruk innenfor loven	113
3.4.7	Fritak for uttak	114
3.4.8	Ansatte	114
3.4.9	Differensiert prising, veldedige ytelser og pro bono-tjenester ..	115
3.4.10	Kombinert virksomhet	116
3.5	Uttaksregler for offentlige institusjoner	116

KAPITTEL 4

MERVERDIAVGIFT I EU – EN INNFORING	119	
4.1	Utgangspunkt – det norske ståsted	119
4.1.1	Ikke del av EØS-avtalen	119
4.1.2	Åpne grenser – ingen merverdiavgift ved grensepassering mellom EU-land	119
4.1.3	Overnasjonal lovgivning versus merverdiavgiftslovgivning i 27 medlemsstater	121
4.2	Avgiftspliktige hendelser	123
4.2.1	Varer versus tjenester	123
4.2.2	Innførsel av varer fra tredjeland til medlemsland	124
4.2.3	Omsetning innen det enkelte medlemsland	125
4.2.4	Uttak – <i>deemed supplies</i>	125
4.2.5	Fellesskapsinterne erverv – bare varer	126
4.3	Stedet for den avgiftspliktige transaksjon	127
4.3.1	Varer	127
4.3.2	Tjenester	127

4.4	Taxable person – avgiftssubjekt	129
4.5	Fradragsrett	130
4.6	Andre regler	131
4.7	Nasjonal implementering av direktiv 2006/112/	
	EF – svensk lovgivning	131
4.7.1	Lov og direktiv	131
4.7.2	Systematikk	132
	Varer	132
	Tjenester	133
4.7.3	Omsetning av varer	133
	Ut av Sverige	133
	Inn i Sverige	134
4.7.4	Omsetning av tjenester	134
	Ut av Sverige	134
	Inn i Sverige	135
4.7.5	Avslutning	136

KAPITTEL 5

AVGIFTSSUBJEKTET	137	
5.1	Innledning	137
5.2	Næringsdrivende	139
	5.2.1 Innledning	139
	5.2.2 Arbeidstakere og oppdragstakere	141
	5.2.3 Hjelpefunksjoner – utgiftsutlikning og refusjoner	141
	5.2.4 Enkeltstående transaksjoner	142
	5.2.5 Passiv kapitalavkastning	143
	5.2.6 Hobby og forbruk	143
	5.2.7 Underskuddsbedrifter	144
	5.2.8 Allmennyttig virksomhet	145
	5.2.9 Bygge- og anleggsvirksomhet	146
	5.2.10 Ekstraarbeid og deltidsarbeid	146
	5.2.11 Frisørers stolleie	147
5.3	Konkurs- og dødsboer	147
5.4	Kommisjon, fullmektig og formidlere	148
5.5	Auksjon	150
5.6	Utenlandske næringsdrivende – representantregistrering	150
	5.6.1 Innledning	150
	5.6.2 Representantregistrering sikrer fradragsrett	151
	5.6.3 Solidaransvar	152
5.7	Offentlig virksomhet	153
5.8	Enhetsregistrering	154
5.9	Særskilt registrering av avdeling	155
5.10	Fellesregistrering – konsernregistrering	157
	5.10.1 Innledning	157

6.8.6	Mval. § 3-7 fjerde ledd – kunstverk og opphavsrett til egne litterære og kunstneriske verk	189
	<i>a</i> Kort om åndsverkloven	189
	<i>b</i> Unntakets omfang	190
	<i>c</i> Omsetning av egne kunstverk	190
	<i>d</i> Omsetning av opphavsretten til egne litterære eller kunstneriske verk	192
6.8.7	Mval. § 3-7 femte ledd – Formidling av kunstverk	193
6.8.8	Mval. § 3-7 sjette ledd – Bytte av kunstverk	193
6.8.9	Kompensasjon for merverdiavgift	193
6.9	Mval. § 3-8 – idrett	194
	<i>a</i> Idrettsarrangementer	194
	<i>b</i> Retten til å utøve idrettsaktiviteter	195
6.10	Mval. § 3-9 – offentlig myndighetsutøvelse	195
6.11	Mval. § 3-10 – tjenester innen staten	196
6.12	Mval. § 3-11 – fast eiendom	196
	6.12.1 Generelt	196
	6.12.2 Avgrensning mot løsøre	197
	6.12.3 Eie eller leie av nærings eiendom	197
	6.12.4 Rettigheter til fast eiendom	198
	6.12.5 Tilleggsytelser	198
	6.12.6 Betydningen av justeringsreglene	198
	6.12.7 Mval. § 3-11 annet ledd – avgiftsplikt	199
	<i>Bokstav a</i> – romutleie i hotellvirksomhet mv.	199
	<i>Bokstav b</i> – utleie av selskapslokaler	199
	<i>Bokstav c</i> – utleie av parkeringsplasser	199
	<i>Bokstav h</i> – rett til jakt og fiske	200
	<i>Bokstav i og j</i> – lufthavn, jernbane og kommunale havner	201
	6.12.8 Frivillig registrering ved utleie av bygg eller anlegg	201
6.13	Ideelle, veldedige og allmennyttige organisasjoner	202
	6.13.1 Ideelle versus veldedige og allmennyttige organisasjoner	202
	6.13.2 Ideelle organisasjoner og foreninger (mval. § 3-13)	202
	6.13.3 Veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner (mval. § 3-12)	204
	6.13.4 Interne transaksjoner innad i samme forening/organisasjon ...	205
6.14	Lotteritjenester	206
6.15	Seremonielle tjenester	206
6.16	Tjenester som medlem av styre mv.	207
6.17	Frimerker, sedler og mynter som samleobjekt	207
6.18	Varer brukt privat mv.	208
6.19	Klimavoter	209

KAPITTEL 7

FRITAK FOR MERVERDIAVGIFT (NULLSATS)	210
7.1 Innledning – begrunnelse for fritak	210
7.2 Lovens oppbygning	212
7.3 Fritak ved innenlandsk omsetning	212
7.3.1 Fritak for visse publikasjoner	212
a <i>Aviser i papirutgave (mval. § 6-1)</i>	212
b <i>Elektroniske nyhetstjenester (mval. § 6-2)</i>	213
c <i>Tidsskrifter, herunder elektroniske tidsskrifter (mval. § 6-3)</i>	214
d <i>Bøker, herunder elektroniske bøker (mval. § 6-4)</i>	215
7.3.2 Fritak for visse kjøretøy	216
a <i>Elbiler (mval. § 6-7 første ledd)</i>	216
b <i>Bruktbiler (mval. § 6-7 tredje ledd)</i>	216
7.3.3 Fritak for fartøyer, luftfartøyer og plattformer	217
a <i>Fartøyer (mval. § 6-9)</i>	217
b <i>Luftfartøyer (mval. § 6-10)</i>	217
c <i>Plattformer og rørledninger (mval. § 6-11)</i>	217
7.3.4 <i>Overdragelse av virksomhet (mval. § 6-14)</i>	218
7.4 Fritak ved uttak	219
7.5 Fritaket for utførelse av varer og tjenester	219
7.5.1 Varer	219
7.5.2 Tjenester	220
7.6 Varer og tjenester til fartøyer, luftfartøyer og petroleumsvirksomheten	220
a <i>Varer og tjenester til fartøyer (mval. § 6-30)</i>	220
b <i>Varer og tjenester til luftfartøyer (mval. § 6-31)</i>	221
c <i>Varer og tjenester til petroleumsvirksomheten (mval. § 6-32)</i>	221

KAPITTEL 8

UTGÅENDE MERVERDIAVGIFT – BEREGNINGSGRUNNLAG OG

AVGIFTSSATSER	222
8.1 Beregningsgrunnlag	222
8.1.1 Hovedregelen	222
8.1.2 Rabatter	224
8.1.3 Differensierte avgiftssatser	225
a <i>Satsstruktur – oversikt</i>	225
b <i>Næringsmidler</i>	226
c <i>Lav avgiftssats</i>	227
8.2 Omsetning av brukte varer mv. – avansemetoden	228
8.2.1 Formål og virkemåte	228
8.2.2 Vilkår for bruk av avansemetoden	229
8.2.3 Beregningsgrunnlag og avgiftsoppgjør	230

KAPITTEL 9

FRADRAG FOR INNGÅENDE MERVERDIAVGIFT	232
9.1 Innledning	232
9.1.1 Subjektive og objektive betingelser. Formelle krav	232
9.1.2 Avgiftspliktig virksomhet	232
9.1.3 Uten registrering – ingen fradragsrett	233
9.1.4 Dokumentasjonskrav – aktsomhetsplikt	233
9.2 Til bruk i virksomheten	235
9.2.1 Innledning	235
9.2.2 Anskaffelser til egen virksomhet (tilordningskravet)	236
9.2.3 Tilknytningskravet	238
a Innledning	238
9.2.4 Tilknytningskravets yttergrense	241
a Rt. 1985 s. 93 (<i>Sira-Kvina</i>) – <i>settefisk</i>	241
b Rt. 2001 s. 1497 (<i>Norwegian Contractors</i>) – <i>småbåthavn</i>	241
c Noen typetilfeller	242
i Merverdiavgift på advokatsalær mv.	242
ii Finansiell rådgivning	243
iii Drift av telemuseum	243
9.2.5 Anskaffelser til delt og utenforliggende formål	244
a Rt. 2003 s. 1821 (<i>Hunsbedt</i>)	244
b Rt. 2005 s. 951 (<i>Porthuset</i>) – <i>hotellrom</i>	245
c Rt. 2008 s. 932 (<i>Bowling</i>)	247
d Rt. 2011 s. 1260 (<i>Halliburton</i>)	248
9.3 Fordeling ved fellesanskaffelser	249
9.3.1 Innledning	249
9.3.2 Hjelperegler i forskrift	249
9.3.3 Omsetningsbegrepet og betydningen av støtte	250
9.3.4 Ubetydelighetsgrense på 5 %	251
9.4 Avskjæring av fradragsrett	251
9.4.1 Avskjærer inngående merverdiavgift ved bruk i virksomhet	251
9.4.2 Serveringstjenester	251
9.4.3 Kunst og antikviteter	252
9.4.4 Kost og naturalavlønning (velferdsgoder)	252
9.4.5 Arbeid på og drift av fast eiendom for boligbehov mv.	253
9.4.6 Representasjon	254
9.4.7 Gaver, vareprøver og utdeling i reklameøyemed	254
9.4.8 Personkjøretøy	255
9.4.9 Fradragsplikt for varer og tjenester som omsettes	256
9.4.10 Betaling med kontanter over kr 10 000	258
9.5 Bruksendring og justering for kapitalvarer	258
9.5.1 Justering av inngående merverdiavgift	258
9.5.2 Kapitalvarer – definisjoner	261
9.5.3 Justering ved bruksendring	262

9.5.4	Justering ved omsetning/overdragelse	264
a	<i>Maskiner versus fast eiendom</i>	264
b	<i>Salg</i>	265
c	<i>Uttak</i>	266
d	<i>Overdragelse av virksomhet</i>	266
e	<i>Opphør av virksomhet</i>	267
9.5.5	Fast eiendom	267
KAPITTEL 10		
VARER OG TJENESTER OVER LANDEGRENSENE		
10.1	Oversikt	268
10.1.1	Økt internasjonal handel	268
10.1.2	Varer, tjenester og andre sentrale begreper	268
10.1.3	Merverdiavgiftslovens geografiske virkeområde	270
10.1.4	Destinasjonslandsprinsippet	270
10.1.5	Forholdet mellom merverdiavgiftsloven og tolloven	271
10.1.6	Nytt fra 1. januar 2017	271
10.1.7	Omsetning i eller til merverdiavgiftsområdet	272
10.2	Innførsel (import) av varer	274
10.2.1	Grensepassering – innførselsmerverdiavgift	274
10.2.2	Toll og særavgifter	275
10.2.3	Merverdiavgiftsregistrerte importører	275
10.2.4	Importører som ikke er merverdiavgiftsregistrert	276
10.2.5	Beregningsgrunnlaget for innførselsmerverdiavgift	276
10.2.6	Varer det ikke skal beregnes merverdiavgift av ved innførsel	278
10.3	Utførsel (eksport) av varer	281
10.3.1	Fritak	281
10.3.2	Eksportrelaterte fritak	282
10.4	Kjøp av tjenester fra utlandet	282
10.4.1	Hvem er kjøper? B2B versus B2C	282
10.4.2	Omvendt avgiftsplikt (<i>reverse charge</i>) – kjøp av fjernleverbare tjenester	282
	<i>Begrepet «fjernleverbare tjenester»</i>	283
	<i>Beregning, rapportering og fradragsføring</i>	285
	<i>Omgåelsesregel</i>	285
10.4.3	Privatpersoners kjøp av elektroniske tjenester	285
10.4.4	Kjøp av stedbundne tjenester	287
10.4.5	Elektroniske kommunikasjonstjenester	287
10.5	Utførsel av tjenester	288
10.5.1	Mval. § 6-22 – en komplisert bestemmelse	288
10.5.2	Transporttjenester	289
10.5.3	Tjenester til fartøy, luftfartøy og petroleumsvirksomhet	290
10.6	Refusjon av merverdiavgift til utenlandsk næringsdrivende	290
10.6.1	Risiko for ingen fradragsrett	290
10.6.2	Vilkår for refusjon	291

KAPITTEL 11

BYGG, ANLEGG OG FAST EIENDOM	293
11.1 Innledning	293
11.2 Unntak for omsetning og utleie av fast eiendom	294
11.3 Frivillig registrering av utleier av bygg	295
11.3.1 Særskilt registrering	295
11.3.2 Merverdiavgift på husleien – fradragrett for inngående merverdiavgift	297
11.3.3 Myldreareal, fellesareal og tomme lokaler	297
11.4 Oppføring av bygg i egenregi	299
11.4.1 Egenregi og uttaksmerverdiavgift	299
11.4.2 Særskilt registreringsplikt	301
11.4.3 Avgrensningsspørsmål egenregi – fremmedregi	302
11.4.4 Avgiftsmessig helhetsvurdering	303
11.5 Nærmere om justeringsreglene for fast eiendom etter mval. kapittel 9	304
11.5.1 Gjennomsnittlig bruk av fast eiendom	304
11.5.2 Overdragelse av fast eiendom – fullt oppgjør	304
11.5.3 Overføring av rett og plikt til å justere	305
11.5.4 Oppføring av bygg – tilbakegående oppgjør eller justering?	307

KAPITTEL 12

OFFENTLIG VIRKSOMHET – STAT, KOMMUNE

OG OFFENTLIGE FORETAK	309
12.1 Det offentlige	309
12.1.1 Staten i snever og vid forstand	309
12.1.2 Kommunal sektor	310
12.2 Registrering i Merverdiavgiftsregisteret	310
12.2.1 Generelt	310
12.2.2 Statlige virksomheter	310
12.2.3 Kommuner og fylkeskommuner	311
12.3 Kompensasjonsloven	312
12.3.1 Bakgrunn og formål	312
12.3.2 Hvem ordningen gjelder for	313
12.3.3 Særlig om private enheter	314
12.3.4 Begrensninger i kompensasjonsretten	315
12.3.5 Særlig om fast eiendom	316
12.3.6 Særlig om forholdet til EØS-avtalen	317
12.3.7 Beløpsgrenser, frister mv.	321
12.3.8 Kompensasjonslovens justeringsregler	321
12.4 Særskilte regler for offentlig sektor	321
12.5 Nettoføringsordningen i statlig sektor	322
12.6 Nøytral merverdiavgift for statlige helseforetak mfl.	322

KAPITTEL 13

SKATTEMELDING FOR MERVERDIAVGIFT, BOKFØRING, PERIODISERING OG FAKTURERING 324

13.1 Skattemelding for merverdiavgift 324

13.2 Postene i skattemelding for merverdiavgift 326

13.3 Bokføringsplikt – spesifikasjon av merverdiavgift 327

13.4 Periodisering av merverdiavgift 328

13.5 Fakturering 328

13.6 Spesielle bokføringskrav 330

    13.6.1 Uttak av eiendeler og tjenester til veldedige formål 330

    13.6.2 Uttak av eiendeler og tjenester til eiere og ledere 330

    13.6.3 Bygge- og anleggsvirksomhet 330

    13.6.4 Andre bransjer 331

KAPITTEL 14

AVGIFTSFORVALTNINGSRETT 332

14.1 Innledning 332

14.2 Skattemyndigheter på merverdiavgiftens område 333

14.3 Skattemeldingen og de skattepliktiges opplysningsplikt 333

14.4 Endring av skattepliktiges egenfastsetting 336

14.5 Klage- og søksmålsadgang 339

14.6 Bindende forhåndsuttalelser (BFU) 339

14.7 Administrative reaksjoner og straff 341

KAPITTEL 15

OMGÅELSE OG MERVERDIAVGIFT 345

15.1 Hva er omgåelse? 345

15.2 Lovfestet omgåelsesregel for merverdiavgift 345

15.3 Den tidligere ulovfestede omgåelsesregelen 349

15.4 Praksis fra EU 351

15.5 Avgrensning mot pro forma og gjennomskjæring til fordel for avgiftssubjektet 353

    15.5.1 Pro forma 353

15.6 Lovtolkning versus omgåelse – typetilfeller 354

    15.6.1 Fradragsrett for inngående merverdiavgift 354

    15.6.2 Avgiftsgrunnlaget – selgers finansieringsutgifter 356

    15.6.3 Finansielle tjenester 358

    15.6.4 Uttak av hverdagstjenester 358

15.7 Regelutforming 359

    15.7.1 Begrense tilpasningsmuligheter og terskeffekter 359

    15.7.2 Tilpasning til firkantede regler – uttak av tjenester innenfor virksomheten 359

15.7.3 Endret bruk – justeringsreglene	359
15.7.4 Salg brukte varer – avansesystemet	360
15.7.5 Servering versus salg av matvarer – tilstøtende lokaler	361
15.7.6 Elektroniske tjenester	361
LITTERATUR	362
STIKKORD	364